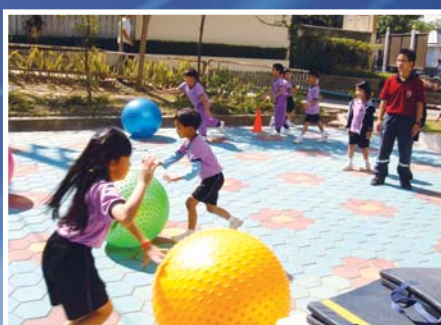

วารสารวิจัย ราชภัฏเชียงใหม่

ประจำปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เมษายน - กันยายน 2554

ISSN 1513-8410

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

ประจำปี ที่ 12 ฉบับที่ 2 เมษายน – กันยายน 2554

ISSN 1513-8410

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศ.ดร.สายสมร ล้ายอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศ.ดร.มนัส สุวรรณ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศ.อำนวยการ ชนนไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.อารณ์ โอภาสพัฒนกิจ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.โกสุม สายใจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

อ.ดร.สินธุ์ สโรบล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รศ.ดร.อมรา ทีปะปาล

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกของสถาบันวิจัยและพัฒนา

รศ.ดร.ประพันธ์ ธรรมไชย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.ดร.เกตุมณี มากมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.สนิท สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อ.ดร.ไพรัช โกศลย์พิพัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อ.ดร.ศุภกฤษ เมธีโกภพวงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อ.ดร.ณัฐพร จักรวิเชียร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

ผศ.มนตรี ศิริจันทร์ชื่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผศ.ดร.นครินทร์ พรภิไหว

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผศ.วิไลลักษณ์ กิตติบุตร

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

อ.ดร.จิตติมา กัตตัญญู

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

นางสุมาลี แก้วไสย

หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา

น.ส.ณัฐธยาน์ สมาเกต

นักวิชาการศึกษา

น.ส.กรทอง ลีสุวรรณ

นักวิชาการวิจัย

น.ส.ศิริพร ริพล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นายปรัชญา ไชยวงศ์

นักวิชาการคอมพิวเตอร์

น.ส.กรรณิการ์ ช่าง

นักวิชาการเงินและพัสดุ

นายวชิราวุธ สุวรรณคำ

เจ้าหน้าที่ธุรการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 14 เลขที่ 202 ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

คำนำ

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยน ประสพการณ์ ความรู้ งานวิจัย งานวิชาการและงานวิทยานิพนธ์ของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ตลอดจนนักวิจัยทั่วไป มีการพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ประจำเดือนตุลาคม-เดือนมีนาคม และเดือนเมษายน-เดือนกันยายน) ดำเนินการเผยแพร่โดย จัดส่งให้สถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบัน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานการอุดมศึกษา และหน่วยงานวิจัยต่างๆ การตีพิมพ์ต้นฉบับที่เสนอขอลงตีพิมพ์จะต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อนหรือไม่อยู่ระหว่างเสนอขอลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น และต้องผ่านการประเมินกลั่นกรองให้ความเห็นและตรวจแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็น สิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การนำต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ต้องได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่และเจ้าของต้นฉบับก่อน ผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในฉบับนี้เป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เวลาการดำเนินการอยู่ในช่วงเดือนเมษายน-กันยายน 2554 วารสารฉบับนี้ได้นำเสนอบทความวิจัย 12 เรื่อง มีความเด่น 3 ด้าน คือ บทความเรื่องที่ 1-5 มีความเด่นด้านการวิจัยพัฒนาท้องถิ่น บทความเรื่องที่ 6-10 มีความเด่นด้านการพัฒนาการเรียน การสอน และบทความเรื่องที่ 11-12 มีความเด่นด้านเกษตรศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านที่ส่งบทความ วิจัยมาลงในวารสาร และหวังว่าบทความดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในแวดวงวิชาการที่เกี่ยวข้องต่อไป

บรรณาธิการ
วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

01

การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่

อ.ดร.กาญจนา สุระ

13

คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ

25

โครงการบูรณาการการจัดการเรียนรู้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ผศ.ทวีศักดิ์ ปั่นทอง

35

การศึกษาการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่บ้านเอืยก ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

อ.ดร.ทัตพร คุณประดิษฐ์

45

การบริหารต้นทุนและการประเมินมูลค่าการผลิตโดยรวมของผลิตภัณฑ์จากไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

อ.ขวัญนรี กล้าปราบโจร

55

การพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กพิเศษโดยมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง : ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อ.อติทยา ใจเตี้ย

67 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน
อ.อำนาจ บุญอนันต์

79 การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเว็บ
เรื่อง การเขียนประโยค สำหรับผู้เริ่มเขียนภาษาอังกฤษ ระดับปริญญาตรี
รศ.ดร.พรหทัย ตัณห์จิตานนท์

89 ผลการใช้โปรแกรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายแบบสถานี
สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย
ชวกรณ์ สุริยจันทร์

99 แรงจูงใจในการเลือกเล่นกีฬายิมนาสติก ของนักกีฬายิมนาสติก
ในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 39
ราชวัตร แก้วปัญญา

111 การเพาะเลี้ยง Botryococcus braunii ในไบโอบีโอสแตเตอร์
ที่ผลิตจากขวดน้ำพลาสติก
อ.ดร.ธัญญา ทะพิงค์แก

121 การใช้สมุนไพรผสมอาหารเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของปลานิล
อ.วชิรนนท์ แก้วตาปี

การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์
ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและ
ชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Learning Management to Increase the Potential
Capacity of Human Resources in Enhancing the
Economic and Society of Chiang Mai
Rural and Urban Areas

อ.ดร.กาญจนา สุระ

RAJABHAT CHIANGMAI
Research Journal

การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและ ชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Learning Management to Increase the Potential Capacity of Human Resources in Enhancing the Economic and Society of Chiang Mai Rural and Urban Areas

อ.ดร.กาญจนา สุระ*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาการจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์สถานการณ์กับกลุ่มเป้าหมายคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 58 แห่ง ใน 19 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสนใจในการพัฒนาแผนทางด้านเศรษฐกิจจำนวน 32 แห่ง และพัฒนาด้านแผนทางด้านสังคมจำนวน 26 แห่ง ประชากรคือเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแกนนำจากภาคชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคม กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงประกอบไปด้วยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการพัฒนาแผนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแต่ละ 1 คน และตัวแทนจากภาคชุมชนที่เป็นแกนนำและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแต่ละ 1 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 116 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจศักยภาพข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมแบบประเมินศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านความคิด ด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) การจัดการการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ศักยภาพตนเอง 2) การจัดการการเรียนรู้ในการนำองค์ความรู้ไปทดลองใช้และปฏิบัติจริงในการบริหารจัดการภายในกลุ่มหรือชุมชน 3) การจัดการการเรียนรู้ในการคิดเชิงสร้างสรรค์โดยทำการคิดและแก้ไขปัญหาภายในชุมชน 4) การจัดการการเรียนรู้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ เด็กและเยาวชน และ 5) การจัดการการเรียนรู้ในการทำงานแบบมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน

* อาจารย์ สาขาการจัดการและบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผลการประเมินการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนในการพัฒนาแผนทางด้านเศรษฐกิจมีการเพิ่มศักยภาพด้านความคิด ด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 53.12 สำหรับตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนในการพัฒนาแผนด้านสังคมที่มีการเพิ่มศักยภาพด้านความคิด ด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 53.84 ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนในการพัฒนาแผนด้านเศรษฐกิจที่ไม่มีการเพิ่มศักยภาพ คิดเป็นร้อยละ 9.37 ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนในการพัฒนาแผนด้านสังคมที่ไม่มีการเพิ่มศักยภาพ คิดเป็นร้อยละ 46.15

คำสำคัญ : การพัฒนาคน การพัฒนาชุมชน และการจัดการการเรียนรู้

Abstract

The main objective of this study was to investigate managing of learning management in order to increase human resource potential capacity to enhance the economic and society in rural and urban areas of Chiang Mai. Participatory action research and SWOT analysis were conducted. The target group consisted of 58 local administrative organizations from 19 districts based on local socio-economic plans. 32 local administrative organizations are interested in developing economic plan. 26 local administrative organizations are interested in developing social plan and one of these 26 organizations is the local administrative organization of the district in Chiang Mai. The sample group selected by purposive sampling was composed of 58 representatives from local administrative organizations and 58 representatives from local communities who joined in developing the socio-economic plans in this project . Basic information was concerned with the potential of local community in socio-economic survey with the evaluation of the potential capacity of the sample groups; thinking, management, knowledge and skill as well as potential mental capacity. Descriptive analyses by percentage were used to analyze the data.

Managing learning management to increase the potential capacity of human resources consisted of 1) learning management to analyze the potential capacity of human resources; 2) learning management to bring a body of knowledge concerning management to perform in local communities; 3) learning management for creative thinking; 4) learning management to pass on the body of local wisdom to youth; 5) learning management for cooperation between government and communities.

The evaluation of the potential capacity of the representatives was that the representatives from both local administrative organizations and local communities who are interested in developing their economic plan have 53.12 percent increased in their creativity, knowledge and ability, patience and collaboration as well as management. Local administrative organizations join in social development have 53.84 percent increased in creative thinking, knowledge and skill, patience and collaboration as well as management. 9.37 percent of samples who are representatives from local administrative organizations and local communities and interested in developing economic plan have no capacity

increased. 46.15 percent of representatives from local administrative organizations and local communities and interested in developing social plan have no capacity increased.

Keywords : Human resource development, Community development, Learning management

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล เนื่องจากประสบความสำเร็จเฉพาะปริมาณแต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพ กอปรกับกระแสโลกาภิวัตน์ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การเปิดเสรีทางการค้า กระแสท้องถิ่นและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างรวดเร็วทำให้ระบบการทำงานที่มีอยู่ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่หลายประการไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง จึงนำไปสู่การพัฒนาที่ขาดความสมดุลและยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 11) จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเท่านั้นแต่รวมไปถึงชุมชนในท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยชุมชนเหล่านี้ยังมีกระบวนการทำงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพราะขาดเครื่องมือและความรู้ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์การทำงานแบบเดิม ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

จากโครงสร้างพื้นฐานของการดำเนินงานที่ประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ จากการดำเนินงานพบว่าหากจะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่นั้นปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือทรัพยากรบุคคล (บรรยงค์ โตจินดา, 2546 : 28) ดังนั้นการที่จะพัฒนาและช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการที่จะผสมผสานทรัพยากรมนุษย์ เงินทุนและทรัพยากรภายนอกอื่นๆ เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายของชุมชน (สนธิยา พลศรี, 2542 : 14) ในการพัฒนากระบวนการทำงานของชุมชนจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ วิธีคิดและตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาซึ่งจะเน้นความถูกต้องเหมาะสมในเวลาและสถานการณ์เฉพาะในชุมชนนั้นๆ ความรู้ที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาจะไม่ถูกกำหนดจากภายนอก แต่จะเริ่มจากความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนนำมาแลกเปลี่ยนกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้มากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ภายในชุมชนที่มีบทบาทและมีส่วนสำคัญ ในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ผสานกับแนวคิดของการจัดการการเรียนรู้ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวนี้มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่” โดยใช้วิธีการประสานความร่วมมือกับชุมชนที่เกี่ยวข้องได้แก่ ชุมชนในท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ องค์กรที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนากระบวนการทำงานของชุมชน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ ซึ่งผลจากการจัดการการเรียนรู้ดังกล่าวจะได้แนวทางในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ.2551 ที่ผ่านมามีผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้ร่วมกับผู้วิจัย คือ ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 42 ตำบล 18 อำเภอ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น 4 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและ

การท่องเที่ยว ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผู้รู้ ผู้มีความชำนาญและผู้มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยลักษณะของการจัดการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบของการเสวนา การระดมความคิด การทำกิจกรรมกลุ่มย่อย การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยให้ตัวแทนของชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ได้เปิดเผยถึงความสำเร็จของการทำงานหรือความล้มเหลวจากการทำงานซึ่งสิ่งนี้ได้ช่วยทำให้ตัวแทนจากชุมชนอื่นได้เกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการและกระบวนการต่างๆ ในการที่จะทำให้อันในชุมชนของตนมีศักยภาพมีความรู้ความสามารถ จากกระบวนการจัดการการเรียนรู้ในการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน โดยผลของการดำเนินงานวิจัยทำให้ได้แผนในการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน อันประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน คือ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ตลอดจน ตัวแทนชุมชนที่เป็นแกนนำขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถสรุปผลเป็นแผนในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในแต่ละด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว ควรจัดการเรียนรู้ในการสร้างแผนธุรกิจ แผนประชาสัมพันธ์สินค้า แผนการตลาด และแผนพัฒนาบุคคลด้านธุรกิจชุมชน ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรจะจัดการเรียนรู้ในการประชุมแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบสุขในชุมชน การสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนทั้งกายและใจ คุณธรรมและจริยธรรมให้เพิ่มขึ้น ในด้านศึกษานั้น ควรจะจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาจิตวิทยารวมถึงการสร้างเขาวนอารมณ์ (EQ) ในเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ส่วนด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อมนั้น ควรจะจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับนิเวศวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงสุขอนามัยของชุมชนให้สะอาดปลอดภัย ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้งสี่ด้านนี้ จะช่วยเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพที่เพิ่มขึ้นในการที่จะต่อยอดสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นต่อไป ซึ่งผลจากแผนพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับจากกระบวนการ LM โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างตัวแทนของชุมชนร่วมกับคณะวิจัย ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้าร่วมโครงการได้แผนพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่จะนำไปใช้พัฒนาคนในชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (อ้างถึงใน กาญจนา สุระ, 2551)

ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ของชุมชนในท้องถิ่นให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในปี พ.ศ.2552 ทางผู้วิจัยจึงได้ทำการต่อยอดการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้วิจัยเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์เหล่านั้นได้มีการพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิด ความรู้ ทักษะ ด้านการทำงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการของตนเองเพิ่มขึ้นโดยผ่านการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอันจะส่งผลต่อการยกระดับของเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาวิธีการจัดการการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

1. ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแกนนำจากภาคชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการการจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 58 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวแทนของแกนนำจากภาคชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงอันประกอบไปด้วย นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการพัฒนาแผนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแต่ละ 1 คน และตัวแทนจากภาคชุมชนที่เป็นแกนนำและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแต่ละ 1 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 116 คน

3. ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของตัวคณะกรรมการผู้ดำเนินงานการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมในชุมชน สมาชิกของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนจำนวน 58 แห่งได้แก่ความรู้ความสามารถในด้านการดำเนินงาน ประสบการณ์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของผู้นำและสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน ปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้นำและสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงาน ตลอดจนอุปสรรคที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้นำและสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพบริบทของชุมชนได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา สิ่งแวดล้อม ได้แก่ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และท่องเที่ยว

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบสำรวจศักยภาพข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจคือ รายได้ การกระจายรายได้ ความสามารถในการมีที่ดินทำกิน และด้านสังคมอันประกอบไปด้วย สุขภาพอนามัย โอกาสทางการศึกษา การทำงาน สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ครอบครัว การมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกัน ศาสนาวัฒนธรรม ประเพณี
- 2) แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของการศึกษาได้แก่ ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวแทนจากภาคชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ศักยภาพด้านความคิด ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เกี่ยวกับศักยภาพพื้นฐานของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาและการประเมินศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) โดยให้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเอง ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในประเด็นที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การอบรม การศึกษาดูงานในการพัฒนาศักยภาพและให้ทรัพยากรมนุษย์ของการศึกษาได้นำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติ โดยผ่านศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนซึ่งทางคณะนักวิจัยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการจัดการ การเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัด เชียงใหม่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น สามารถสรุปผลการศึกษา วิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภาคชนบทและ ชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้จากการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ศักยภาพตนเองโดยให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และทราบถึงศักยภาพ ที่แท้จริงของตนเองก่อนว่าตนเองมีความรู้ความสามารถทักษะประสบการณ์ความชำนาญด้านใดบ้างและอยู่ในระดับใด สมควรที่จะต้องปรับปรุงหรือพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เพิ่มขึ้นอีกหรือไม่และการปรับปรุงหรือพัฒนาศักยภาพของ คนในชุมชนสอดคล้องกับสภาพความจำเป็นและความต้องการที่แท้จริงของตนเองและชุมชนหรือไม่ ตัวอย่างของชุมชน ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 58 แห่งที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการ ยกระดับเศรษฐกิจและสังคม โดยมีตัวแทนของชุมชนจำนวน 17 แห่งที่สามารถเสนอแผนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ ชุมชน บ้านแปะ โป่งทุ่ง สง่าบ้าน น้ำแพร่ บ้านทับ บ้านเป้า กัดช้าง ห้วยทราย แม่วิน มะขุนหวาน สันผักหวาน บ้านกลาง ห้วยแก้ว บ้านหลวง ยุหว่า ร่องวัวแดง และบวกค่างและตัวแทนของชุมชนจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ เทพเสด็จ สบเปิง แม่คะ ตลาดใหญ่ แม่แรม สะลวง สันโป่ง ดอนแก้ว แซ่ช้าง ออนใต้ หนองแห่ยง สันกลาง หนองแฝก และน้ำแพร่ ที่สามารถเสนอแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านสังคมซึ่งตัวอย่างของชุมชนดังกล่าวข้างต้นนี้สามารถวิเคราะห์ ศักยภาพของตนเองได้ จึงทำให้สามารถนำเสนอแผนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเองได้ถูกทิศทาง อันมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น

2. การจัดการการเรียนรู้ในการนำองค์ความรู้ไปทดลองใช้และปฏิบัติจริง

สำหรับตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนในการศึกษา เช่น กรณีของชุมชนที่เข้าร่วม โครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจำนวน 32 แห่ง ได้ทดลองนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการประชุม เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำไปทดลองใช้และปฏิบัติจริงในการบริหารจัดการองค์กรภายในกลุ่มหรือชุมชนโดยผ่านการ ดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนโดยการวางแผนและกำหนดการบริหารจัดการภายในองค์กรหรือภายในกลุ่ม ชุมชนตนเองให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบและปฏิบัติตามหน้าที่ที่รับผิดชอบจริง คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกยึดหลักการคัดเลือกตามความรู้ความสามารถ มีการจัดวางคนให้เหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ จากผลการศึกษาพบว่า มีตัวแทนของชุมชนที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมร่วมกับทีมวิจัยนำไปใช้การทำงานจริงโดยสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน สามารถจัดคนให้เข้า ทำงานได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ สามารถกำหนดโครงสร้างการทำงาน การวางแผนการดำเนินงานและการ ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ ชุมชนสันผักหวาน บ้านหลวง บ้านกลาง บ้านแปะ โป่งทุ่ง สง่าบ้าน บ้านเป้า กัดช้าง ห้วยทราย แม่วิน มะขุนหวาน ห้วยแก้ว และยุหว่า ในส่วนของตัวแทนขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านสังคมและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการ ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปปรับใช้กับการดำเนินงานในการพัฒนาด้านสังคมของชุมชน ได้แก่ ชุมชนเทพเสด็จ สบเปิง แม่คะ ตลาดใหญ่ แม่แรม สะลวง สันโป่ง ดอนแก้ว แซ่ช้าง ออนใต้ หนองแห่ยง สันกลาง หนองแฝก และน้ำแพร่

สำหรับการบริหารจัดการด้านการผลิต คือการวางแผนการผลิตในการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของ ผู้บริโภค การคิดวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเพื่อใช้ประกอบในการวางแผนการผลิตและการจัดหาปัจจัยที่ใช้ในการผลิตให้มี

ความเหมาะสมกับศักยภาพและเงินทุนที่ตนเองมีอยู่ การปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพปรับปรุงคุณลักษณะเฉพาะต่างๆ เช่น ลวดลาย รูปแบบ ขนาดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของตลาด จากการจัดการเรียนรู้ในลักษณะข้างต้นนี้ผลการศึกษพบว่า มีตัวแทนของภาคชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยสามารถจัดการด้านการผลิต เช่น การคิดวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ มีการออกแบบหรือพัฒนารูปแบบสินค้าหรือรูปลักษณะของการให้บริการให้แตกต่างไปจากเดิม ได้แก่ ชุมชนบ้านกลาง โป่งทุ่ง บ้านแปะ สันผักหวาน แม่วิน เช่นกรณีของ ชุมชนโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า ได้มีการพัฒนาการด้านการผลิตในส่วนของการปรับปรุงและเพิ่มมูลค่าของสินค้าโดยแต่เดิมทำแต่รากไม้ได้นำเอาส่วนประกอบอื่นเพิ่มเข้ามาในการตกแต่งรากไม้ให้มีความสวยงาม เช่น มีการทำเอาดอกไม้เล็กๆ ที่ทำจากดินมาประดับตกแต่งรากไม้เพื่อให้มีความอ่อนช้อยและสวยงาม มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มจักสานในชุมชนโดยนำเอาดอกไม้ที่ทำจากดินมาทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งตะกร้าของกลุ่มจักสานเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้สูงขึ้น ชุมชนบ้านแปะก็เป็นตัวอย่างของชุมชนที่ตัวแทนภาคชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพเกิดพัฒนาการศักยภาพด้านการบริหารจัดการผลิต กล่าวคือแต่เดิมวัตถุดิบที่ทางชุมชนใช้ในการทอผ้า เช่น ด้าย ได้มาจากการซื้อจากแหล่งภายนอกชุมชน แต่ภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้ทางชุมชนจึงได้มีการริเริ่มให้นำเอาวัตถุดิบที่พอมียู่บ้างในชุมชนคือฝ้าย นำมาทอเป็นเส้นด้าย และส่งเสริมให้คนในชุมชนปลูกต้นฝ้ายเพื่อเป็นการลดปริมาณการซื้อวัตถุดิบจากภายนอกทำให้ลดต้นทุนการผลิตและช่วยสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

การบริหารจัดการด้านการตลาดคือความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีกับผู้ประกอบการภายในชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือกันเกี่ยวกับการผลิต การจัดหาลูกค้าให้เกื้อหนุนและกัน โดยมีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีของผู้ประกอบการภายในชุมชน ได้แก่ตัวแทนของชุมชนสันผักหวาน บ้านกลาง ยุหว่า สันกำแพง แม่วิน บ้านหลวง เช่นกรณีของชุมชนสันผักหวาน อำเภอหางดงที่ได้นำองค์ความรู้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการไปใช้กับการบริหารจัดการด้านการตลาด โดยสามารถเชื่อมโยงกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนที่ทำการผลิตตุ๊กตาดินเผาในการจัดหาลาดและการจัดจำหน่ายสินค้าร่วมกัน ได้แก่ การจัดงานกิจกรรมสืบสานประเพณีกรรมที่ทางชุมชนป่าตาลอันประกอบไปด้วยตัวแทนจากภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวแทนจากภาคชุมชนได้ร่วมมือจัดงานขึ้นเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมมือร่วมใจกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันในการจำหน่ายสินค้า ซึ่งผลของการเชื่อมโยงเครือข่ายเช่นนี้ทำให้ยอดขายสินค้าของชุมชนเพิ่มขึ้นสินค้าเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเพิ่มขึ้นโดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ซึ่งทางชุมชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัย และก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันที่คนในชุมชนได้มอบให้แก่กันจากการดำเนินงานร่วมกัน

3. การจัดการการเรียนรู้ในการคิดเชิงสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้ในการคิดและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนของตนเองโดยทำการพัฒนาและปรับปรุงตลอดจนต่อยอดการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนที่ได้ผลและเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน มีการเชื่อมโยงกิจกรรมและขยายผลการทำงานกิจกรรมโดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาของชุมชน โดยตัวแทนของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาและต่อยอดการพัฒนาการดำเนินงานของชุมชน ได้แก่ ชุมชน สันผักหวาน บ้านหลวง บ้านกลาง บ้านแปะ โป่งทุ่ง สง่บ้าน บ้านเป่า กัดช้าง ห้วยทราย แม่วิน มะขุนหวาน ห้วยแก้ว และยุหว่า

สำหรับตัวแทนของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านสังคมที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถต่อยอดการพัฒนาการดำเนินงานของชุมชน ได้แก่ ชุมชนเทพเสด็จ สบเปิง หนองแหง ออนใต้ แม่แรม สะลวง สันโป่ง สันกลาง เช่น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ทำการคิดค้นหากิจกรรมที่จะดำเนินการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยแต่ละกิจกรรมจะต้องมีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงกันและนำกิจกรรมเหล่านี้มารวมไว้ในแผนการพัฒนาสังคมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพียงแผนเดียว จากการศึกษาพบว่าตัวแทนของชุมชนเทพเสด็จสามารถคิดค้นกิจกรรมที่ช่วยต่อยอด

การพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้กล่าวคือสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมย่อยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมไว้ในแผนเดียวกันและสามารถขับเคลื่อนการทํากิจกรรมเหล่านี้ได้ตลอด เช่น การทำแนวกันไฟ การเลี้ยงฝังโก้น การเลี้ยง ฝึชนน้ำและการปลูกป่า หรือกรณีของชุมชนออนใต้ ได้ต่อยอดการพัฒนาด้านสุขอนามัยของคนในชุมชนซึ่งแต่เดิมจะฝึก วิทยากรประจำกลุ่มในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนในชุมชนเฉพาะผู้ใหญ่แต่ต่อมาได้เริ่มฝึกความรู้ให้กับเด็ก และเยาวชนในการเป็นวิทยากรประจำกลุ่ม ตลอดจนมีการเชื่อมโยงกิจกรรมในการรักษาสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน ซึ่งแต่เดิมทำแบบแยกส่วนให้รวมกันเป็นแผนใหญ่แผนเดียวในการพัฒนาสุขอนามัยของคนในชุมชน

4. การจัดการการเรียนรู้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ชุมชนรุ่นหลัง

คือการมีฐานการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ การจัดหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรการเรียนของโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสมาเรียนรู้ ซึ่งผลของการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม ได้แก่ ชุมชนยุหว่า บ้านกลาง สันผักหวาน สันกำแพง น้ำแพร่ อำเภอดงดง ไปง่ทุ่ง โดยชุมชนยุหว่า อำเภอสันป่าตอง ที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยสามารถถ่ายทอด องค์ความรู้ให้กับคนในชุมชนโดยได้ร่วมมือกับทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสร้างฐานการเรียนรู้ในชุมชนและ สร้างหลักสูตรการเพาะเห็ดให้เด็กและคนในชุมชนได้มาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นการจัดการการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ในศักยภาพของคนในชุมชน หรือกรณีของชุมชนโป่งทุ่งที่มีการนำเอาเด็กเข้ามาเรียนรู้ในเรื่องการทำดอกไม้ประดิษฐ์เพื่อ ตกแต่งดอกไม้ หรือ ชุมชนบ้านหลวงที่นำเอาเด็กและเยาวชนมาเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ด

5. การจัดการการเรียนรู้ในการทำงานแบบมีส่วนร่วม

เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของคนเพราะเป็นวิธีที่ช่วยทำให้คนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการบริหารจัดการดำเนินงานร่วมกันช่วยทำให้คนที่อยู่ในงานเดียวกันได้เรียนรู้วิธีการทำงานได้ช่วยกันให้คำแนะนำ ปรึกษาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการที่จะพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้นเหมือนดังเช่นกรณีของตัวแทนภาคชุมชนและ ตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยโดยได้ทำงานร่วมกันผ่าน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน ซึ่งทำให้ตัวแทนของภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนหลายๆ ชุมชนได้เกิด การพัฒนาศักยภาพของตนในด้านต่างๆ เช่น ความคิด ความรู้ความสามารถการบริหารจัดการ

ผลการประเมินศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการศึกษา

1. ผลการประเมินศักยภาพของตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ผลการประเมินศักยภาพของตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจโดยนำเอา ความรู้ที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การอบรม การศึกษาดูงานไปใช้ในการทำงานในศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจชุมชนซึ่งคณะทีมวิจัยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นโดยกำหนดกรอบของการศึกษาในการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ไว้ 4 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ โดยทำการประเมิน ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าตัวแทนขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและตัวแทนจากภาคชุมชนที่มีการเพิ่มศักยภาพทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพด้านความคิด ศักยภาพด้านการ บริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือมีจำนวน 17 แห่ง ได้แก่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นบ้านแปะ ไปง่ทุ่ง สง่าบ้าน น้ำแพร่ บ้านทับ บ้านเป้า กัดช้าง ห้วยทราย แม่วิน มะขุนหวาน สันผักหวาน แม่คือ ห้วยแก้ว บ้านหลวง ยุหว่า ร้องวัวแดง และบวกค่าง โดยตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจที่มีการเพิ่มศักยภาพมากที่สุดในภาพรวมคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สันผักหวาน อำเภอดงดง คิดเป็น ร้อยละ 47.66 รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ คิดเป็นร้อยละ 41.41 และลำดับที่ 3 คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ห้วยแก้ว อำเภอแม่เมาะ คิดเป็นร้อยละ 39.32 สำหรับตัวแทนจากภาคชุมชนในการ

พัฒนาด้านเศรษฐกิจที่มีการเพิ่มศักยภาพมากที่สุดในภาพรวมคือ ชุมชนสันผักหวาน อำเภอหางดง คิดเป็นร้อยละ 76.30 รองลงมาคือ ชุมชนห้วยทราย อำเภอแม่ริม คิดเป็นร้อยละ 67.86 และลำดับที่ 3 คือ ชุมชนแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด คิดเป็นร้อยละ 41.66

ตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจที่มีการเพิ่มศักยภาพด้านจิตใจ และการบริหารจัดการ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สันติสุข อำเภอดอยหล่อ ในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 27.60 รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบ้านกลาง ในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 10.68 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโป่งแยง ในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 2.66 กลุ่มตัวอย่างทั้งภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชน ที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่มีการพัฒนาศักยภาพมีจำนวน 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขี้เหล็ก อำเภอแม่แตง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุ่งรวงทอง อำเภอแม่วาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบ้านกาด อำเภอแม่วาง

2. ผลการประเมินศักยภาพของตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านสังคม

ตัวแทนของทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนที่มีการเพิ่มศักยภาพทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพด้านความคิด ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือมีจำนวน 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทพเสด็จ สบเปิง แม่คะ ตลาดใหญ่ แม่แรม สะลวง สันโป่ง ดอนแก้ว แซ่ซำ อ่อนใต้ หนองแห้ง สันกลาง หนองแฝก และน้ำแพร่ โดยตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาด้านสังคมที่มีการเพิ่มศักยภาพมากที่สุดในภาพรวมคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนองแห้ง อำเภอ สันทราย คิดเป็นร้อยละ 23.91 รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด คิดเป็นร้อยละ 16.25 และลำดับที่ 3 คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอ่อนใต้ อำเภอสันกำแพง คิดเป็นร้อยละ 13.03 สำหรับตัวแทนจาก ภาคชุมชนในการพัฒนาด้านสังคมที่มีการเพิ่มศักยภาพมากที่สุดในภาพรวมคือ ชุมชนเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด คิดเป็นร้อยละ 45.32 รองลงมาคือชุมชนอ่อนใต้ อำเภอสันกำแพง คิดเป็นร้อยละ 28.92 และลำดับที่ 3 คือ ชุมชนสะลวง อำเภอแม่ริม คิดเป็นร้อยละ 18.76

ตัวแทนของทั้งภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ด้านสังคมที่ไม่มีการพัฒนาศักยภาพมีจำนวน 13 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ป่าเมียง สันผีเสื้อ สันปายาง อินทิล ริมเหนือ เหมืองแก้ว ทาเหนือ บ้านปง สบแม่ข้า หางดง ตลาดขวัญ และแสนไห

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การจัดการการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ศักยภาพตนเอง การจัดการการเรียนรู้ในการนำองค์ความรู้ไปทดลองใช้และปฏิบัติจริง การจัดการการเรียนรู้ในการคิดเชิงสร้างสรรค์ การจัดการการเรียนรู้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนรุ่นหลัง และการจัดการการเรียนรู้ในการทำงานแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการประเมินศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นตัวแทนของการศึกษาก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าตัวแทนของทั้งสองกรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่มีการเพิ่มศักยภาพด้านความคิด ด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ มีจำนวน 17 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และไม่มีการพัฒนาศักยภาพมีจำนวน 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านสังคมที่มีการเพิ่มศักยภาพ ด้านความคิด ด้านการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือ มีจำนวน 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่มีการพัฒนาศักยภาพมีจำนวน 12 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการศึกษาที่มีประเด็นที่น่าอภิปรายคือ การเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจ คือ การทำให้คนมีความรู้ทางด้านการบริหารจัดการอันประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การควบคุมติดตามประเมินผลงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ แม็กคลานี (McLarney, อ้างใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2543 : 16) ที่ว่า ศักยภาพและความเข้มแข็งของคนในชุมชนเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความรู้ด้านการบริหารจัดการขณะเดียวกันการที่คนสามารถพัฒนาความคิดโดยสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีการต่อยอดการดำเนินงานหรือพัฒนารูปแบบการดำเนินงานได้อย่างสร้างสรรค์นับได้ว่าบุคคลนั้นเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างแท้จริงซึ่งผลจากการพัฒนาดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมและชุมชนที่บุคคลเหล่านั้นได้อาศัยอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dipak C.Jain (Dipak C Jain อ้างใน Kinicki, Williams, 2004: 35) ที่ว่าคนที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถหาวิธีใหม่ๆ ที่ใช้ได้ผลและเกิดประโยชน์เป็นการประสานความยืดหยุ่นทางความคิดและการจัดระบบความคิดความเข้าใจเสียใหม่ให้ได้ความคิดหรือวิธีการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหา ผลิตรายงานใหม่ๆ ออกมาอันเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดผลดีแก่ตนเองและสังคม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยสามารถวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองได้ สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการร่วมกันในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น และทำให้แต่ละชุมชนสามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนา

ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการเรียนรู้สู่ความสำเร็จและเป็นสุขของ ประพนธ์ ผาสุกยัต (ประพนธ์ ผาสุกยัต, 2547 อ้างถึงใน สุพัตรา ขาติบัญชาชัย, 2548 : 25) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สู่ความสำเร็จและเป็นสุขประกอบด้วย การเรียนรู้ในตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน การเรียนรู้ร่วมกันกับองค์กรพันธมิตรและการเรียนรู้ร่วมกันทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ตัวแทนของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ ควรนำเอาแนวทางวิธีการของการจัดการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ทำให้ตนเองสามารถพัฒนาศักยภาพความรู้ความสามารถ นำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ภายในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง และขณะเดียวกันทรัพยากรมนุษย์เหล่านั้นควรจะเป็นผู้นำในการเริ่มต้นที่จะให้บุคลากรอื่นภายในองค์กรของตนได้ทำการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยได้เรียนรู้จากแนวทางและวิธีการที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเสริมและพัฒนาศักยภาพให้เพิ่มพูนขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบของการจัดการการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนเพื่อที่จะเป็นต้นแบบให้กับทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนอื่นได้มาทำการศึกษารเรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไป

บรรณานุกรม

กาญจนา สุระ. การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2551.

ชานิวัดน์ ศรีแก้ว. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์, 2546.

บรรยงค์ โตจินดา. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: บริษัทรวมสาสน์ จำกัด, 2546.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา, 2542.

สมพงษ์ เกษมสิน. การจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.

สุพัตรา ขาติบัญชาชัย. กระบวนการเรียนรู้: แนวคิด ความหมาย และบทเรียนในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2542.

Kinicki, Williams **Management**. New York: McGraw-Hill, 2004.

Rajabhat Chiang Mai University Research Journal

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

<http://www.research.cmru.ac.th>